

Ивана З. Митић¹

Универзитет у Крагујевцу

Филолошко-уметнички факултет

КВАНТИТАТИВНЕ МОДИФИКАЦИЈЕ ПРИДЕВА. ПОЗИТИВНИ И НЕГАТИВНИ КВАНТИФИКАТОРИ²

Рад се бави испитивањем компатибилности придева различите поларности са квантификаторима *веома*, *много* и *нимало*. Примећено је да квантификатор *веома*, супротно квантификатору *много*, не може да се комбинује са придевима у компаративу (**веома/много виши*), као и да квантификатор *нимало* не може да се комбинује са правим негираним придевима (**нимало невисок*). Применом аналитичке, компаративне и корпусне методе испитана су придевска значења, а сегменти димензије на које придеви упућују у различитим степенима, мерама, и квантитативним модификацијама, објашњени су применом скаларне теорије (Kennedy & McNally 2005). Циљ рада је да се испита од чега зависи дистрибуција придева са квантификаторима, па тако и да се истражи од чега зависи значење придевских фраза.

Кључне речи: формална семантика, негација, квантификатори, придевски антоними, придевске фразе

1. Увод

Предмет овог рада је испитивање дистрибуције квантификатора *веома*, *много* и *нимало* са придевима различите поларности. Приметили смо да квантификатор *веома* може да се комбинује са придевима у позитиву (1, 2), али не и са придевима у компаративу (3), супротно квантификатору *много* (4). Придевске фразе које чине негирани квантификатор и придев могу имати различита значења (*нимало истинији – лажан*, 5; *нимало лажан – истинији*, 6; *нимало неистинији – истинији*, 7).

1. *Марко је веома висок.*
2. *Иван је веома низак.*
3. *#Марко је веома нижи/виши.*
4. *Марко је много висок/низак, много виши/нижи.*
5. *Нимало истинији прича о његовом подвигу чула се све до Стамбола.*

¹ ivana.mit88@gmail.com

² Овај рад је део мастер рада под насловом „Скаларност и поларност код придева у српском језику”, који је аутор урадио под менторством доц. др Бобана Арсенијевића. Рад је одбрањен октобра месеца 2012. године, на Филозофском факултету у Нишу, пред комисијом у саставу: доц. др Бобан Арсенијевић, ментор, проф. др Тијана Ашић, члан, доц. др Мирјана Илић, члан.

6. *Нимало лажна прича о његовом подвигу чула се све до Штамбола.*
7. *Нимало неистиниџа прича о његовом подвигу чула се све до Штамбола.*

У литератури је забележено да се уз *ни*-лексеми јављају негирани придеви (8), као резултат слагања негација (Ковачевић 1998: 20). Међутим, питање је да ли ће се уз све *ни*-лексеми јавити сви типови негираних придева (9).³

8. *Никад непрежаљен џубиџак имовине довео их је до смрџи.*
9. *#Нимало невисок Иван не иџра кошарку.*

Како би се наведено истражило, неопходна су сазнања о особинама степена придева, као и сазнања о начину на који квантификатор делује на степен придева.⁴ Према скаларној теорији, особине степена придева могу се испитати на основу компатибилности придева са модификаторима, те се као значајни параметри уводе затвореност, односно отвореност скале и стандардна вредност (Kennedy & McNally 2005). Тако, уколико придев може да се комбинује са максималним (*џоџиџуно/сасвим оџворен*), или пропорционалним модификаторима (*џоџуоџворен, најоџла/уџоџла оџворен*), исказ у коме је употребљен је истинит ако и само ако ентитет има наведену особину у максималном степену, и његово значење се може репрезентовати помоћу затворених скала. Супротно претходном, исказ са придевима који се не могу комбиновати са овим модификаторима је истинит ако и само ако ентитет има особину у степену који је виши, или нижи од степена на коме се налази стандардна вредност – значење придева овога типа репрезентује се отвореним скалама (*низак – висок*). Карактеристике квантификатора *веома* и *мноџо* преузимамо из рада Kennedy & McNally 2005, док ћемо сами дати формалну репрезентацију за квантификатор *нимало*. У раду ћемо под квантификаторима подразумевати све оне јединице којима се изражава појачан или ослабљен степен у значењу придева.

Прво што треба да испитамо јесте шта је то што омогућава или блокира да се квантификатор комбинује са придевом у позитиву и са придевом у компаративу (*веома низак, *веома ниџи; мноџо висок, мноџо виџи*) (в. поглавље 2). Друго се тиче дистрибуције негираних јединица у српском језику. Треба да испитамо да ли се уз квантификатор *нимало* могу јавити негирани придеви (в. поглавље 3).

3 Негирани придеви могу, али не морају имати значење праве негације (нпр. неистинита прича је прича која не носи истинитост уопште, али невисок човек није: човек који уопште нема висину).

4 Аутор је већ спровео детаљно истраживање за потребе мастер рада, па ће се у овом раду, приликом анализирања придевских фраза, користити тим сазнањима о особинама степена придева.

2. Позитивни квантификатори веома и много

У овом поглављу проверавамо да ли уз сваки тип придева могу да стоје позитивни квантификатори *веома* и *много*. Најпре анализирамо придевске фразе изграђене од квантификатора *веома* и придева. Како смо у уводном делу навели, квантификатор *веома* не може да се комбинује са придевом у компаративу. Да бисмо примећено објаснили, испитаћемо како наведени квантификатор делује на придев у позитиву.

Ексерцирали смо примере са квантификатором *веома* и придевом и наводимо најфреквентније примере из корпуса који смо формирали.⁵

10. *Корача са неким веома мршавим младићем пайерјасије браде, једним од оних ирилично конфекцијских момака из Кнез Михаилове (не замерише, што говори злоба из мене), задрљени су, наравно, али он ме и поред штога гледа са благом мржњом* (Капор, Белешке једне Ане: 11).
11. *Био је њоморац – млад, веома лијеј плав човјек с одразом шужне лежерности у свијетлим очима* (Десница, Прољећа Ивана Галеба: 16).
12. *И шад ојазимо да је веома ружан и да плаче* (Десница, Прољећа Ивана Галеба: 101).
13. *Но што се могло шумачићи најпросто тиме што су цицеле „Голиаи”, као што је ошћенознаио, „најбоље, најшрајније, и зашто најјефтиније”, па су их носили веома широки слојеви* (Десница, Прољећа Ивана Галеба: 223).
14. *Одличан учитељ и веома добар друг, одговори Љубица озбиљно и одлучно* (Ранковић, Сеоска учитељица, 35).
15. *Ушврдивши себи дом на сцени у вишечеченом Просеку, а ша сцена је веома висока – око две стоишине сежања и више* (Теодосије, Житија: 65).
16. *Пошто су нови архиепископ и нови краљ приредили веома велики њир, благородни, епископи и цео народ бејашу увесељени* (Теодосије, Житија: 84).
17. *Додијељена јој је, додуше, мала али веома важна улога* (Десница, Прољећа Ивана Галеба: 85).
18. *На почетку 2001. stepen digitalizacije velikih gradova, kao što su Novi Sad, Niš i Beograd bio je веома низак* (http://www.profitmagazin.com/izdanja/broj_13.164.html).

Квантификатор *веома* дефинишемо на основу семантичког приказа преузетог из рада Kennedy & McNally 2005:

5 Корпус је формиран од примера до којих смо дошли претрагом књижевних дела и Гугл претрагом. На крају овог рада, у делу Извори, наведени су наслови књижевних дела и адресе сајтова са којих су преузети. Гугл претрага је вршена у периоду од фебруара до септембра месеца 2012. године. У раду су наведени најфреквентнији примери из корпуса који смо формирали.

19. $[[\text{веома}]]^s = \lambda G \lambda x. \exists d[\text{standard}(d)(G)(\lambda y. [[\text{pos}(G)(y)]]^c) \wedge G(d)(x)]$
(Kennedy & McNally 2005: 48).

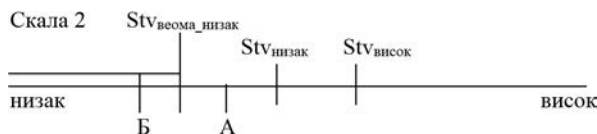
Квантификатор *веома* установљује нову класу поређења која обухвата све ентитете са степеном који задовољава значење позитива (ознака А, скала 1). Другим речима, *веома* за придев *висок* установљује нови стандард само за високе ентитете у датом контексту (видети скалу 1, и $Stv_{\text{веома_висок}}$). Тако, реченица 20 није тачна са *веома* када се односи на Стојаковића, који није у вишем подскупу високих кошаркаша, док је реченица 21 тачна за Дивца који то јесте.

20. Пеђа Стојаковић је (*веома) висок кошаркаш (ознака А, в. скалу 1).
21. Владе Дивца је (веома) висок кошаркаш (ознака Б, в. скалу 1).

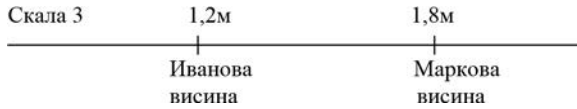
Квантификатор *веома* може да се комбинује са антонимом, нпр. *низак*. Када се квантификатор *веома* комбинује са антонимом, установљује нову класу поређења која обухвата све ентитете са степеном који задовољава значење антонима, те тада *веома* за придев *низак* установљује нови стандард само за ниске ентитете у датом контексту (в. реченице 22 и 23, и скалу 2). Реченица 22 није тачна са *веома* када се односи на Ђорђевића, који није у нижем подскупу ниских кошаркаша, док је реченица 23 тачна за Вујанића који то јесте.

22. Саша Ђорђевић је (*веома) низак кошаркаш.
23. Милош Вујанић је (веома) низак кошаркаш.

Квантификатор *веома* не може да се јави уз позитивни придев у компаративу (**веома већи*, **веома виши*), или уз антоним у компаративу (**веома мањи*, **веома нижи*) (реченица 27). Компаративом се указује да је један аргумент компаратива на нижем или вишем степену у односу на други и означава се смер разлике (24, 25, 26, в. скалу 3). Како смо раније навели, квантификатор *веома* тражи скуп индивидуа и њихову средњу вредност (в. скалу 1), док компарација не нуди скуп, већ само један ентитет са којим се пореди (в. скалу 3).

24. Марко је висок.
25. Иван је низак.
26. Иван је нижи од Марка.
27. #Иван је *веома виши/нижи* од Марка.

Позитивни придеви и лексички антоними, којима одговарају затворене скале⁶, не могу да се комбинују са квантификатором *веома*: **веома мршав*, нити: **веома жив*, **веома затворен*, као ни негирани придеви: **веома незатворен*, **веома неистинити*, **веома невисок*. Неграматичност придевских фраза изграђених од квантификатора *веома* и негираних придева *незатворен*, *неистинити* објашњава се на основу сазнања да ови придеви имају значење праве негације,⁷ где је стандардна вредност, и њихов домен, само тачка, и где између полова нема међувредности, па није могуће наћи нови скуп индивидуа и њихову средњу вредност. Негирани придеви типа *невисок* немају значење праве негације, али не могу да се комбинују са квантификатором *веома* јер немају јединствено усмерење, а ни стандардну вредност у односу на коју би се установио нови скуп индивидуа и њихова средња вредност.⁸ Придеви *несрећан*, *нејасан* могу да се комбинују са квантификатором *веома* јер су лексикализовани⁹, чиме се њихово значење приближило значењу антонима.¹⁰

Ексцерпирали смо и реченице са квантификатором *много* и придевом.

28. *Букашин, много виши од браћа, зледа га одоздо, у шеме: мањи му је но икада* (Ђосић, Корени: 50).
29. *Зашо шшо је он много мањи од њих, и мршав* (Ђосић, Корени: 63).
30. *„Нешишо је много сићан”, рекао је чим га је видео, а радовао се* (Ђосић, Корени: 140)
31. *Воде имају шај човеку неразумљив контиакти с човеком, да ућуше кад је човек много срећан, или много расиужен* (Секулић, Кроника паланачког гробља: 119).

6 Под придевима којима одговарају затворене скале подразумевају се они придеви у српском језику који се не могу компарирати (нпр. *жив*, *мршав*, *зелен*, *незатворен*) када су употребљени у буквалном значењу. Дакле, сви они квалитативни, градивни и процесуални придеви, чије су особине степена придева такве да условљавају блокирану компарацију. Супротно овоме, придеви којима одговарају отворене скале јесу придеви чије су особине степена придева такве да се могу компарирати (*висок*, *мали*, *леп*).

7 Под правим негираним придевима (у србистичкој литератури овоме одговара термин контрадикторни придеви) подразумевамо придеве који имају значење потпуног одрицања онога што је у основи основног придева, чему би, нпр. за придев *неистинити*, одговарало: *онај који уошшше није истинити*.

8 У србистичкој литератури придеви типа *невисок* припадају групи контрарних негираних придева.

9 Под лексикализованим придевима подразумевамо придеве који немају значење праве негације и потпуног одрицања, већ само значење супротности.

10 „Филе је рекао да је *веома несрећан* због различитих тумачења досад постигнутих договора у дијалогу Београда и Приштине” (<http://www.politika.rs/rubrike/Politika/File-EU-se-nada-proevropskoj-vladi-u-Beogradu.sr.html>).

„Њихов брак је трајао све до њене смрти 1866, иако је био *веома несрећан*” (http://sr.wikipedia.org/sr/Рихард_Вагнер).

32. *Сандук Ерихерцога био је много већи и са много више венаца него сандук његове жене, која је била само обична грофица* (Црњански, Лирика Итаке: 172).
33. *Ствар је била много објаснија* (Црњански, Лирика Итаке: 193).
34. *У шоме је много бољи био господар Софра, који је играо „џунишака“, а од процеса би зазирао, и увек би рекао: „Боља је мршава нагодба него дебео процес“* (Игњатовић, Вечити младожења: 33).
35. *Лице јој дође џуније и усња сада много мања, у џројорцији према лицу, које шиме доби леише црше и израз* (Сремац, Зона Замфирова: 38).
36. *Jer taj veliki, kameni most, skipocena građevina jedinstvene lepote, kakvog netaju ni mnogo bogatije i prometnije varoši* (Андрић, На Дрини џуприја: 1).
37. *Abidaga je stajao pred vezanim seljakom od koga je bio mnogo viši* (Андрић, На Дрини џуприја: 26).
38. *Visok, mršav i usukan čovek retke brade i opuštenih brkova, on nije bio mnogo mlađi od pop-Nikole* (Андрић, На Дрини џуприја: 99).
39. *Mного veći uzbuni od samih regruta stvarale su žene, majke, sestre i rodice ovih mladića, koje su došle iz dalekih sela, da ih isprate* (Андрић, На Дрини џуприја: 138).
40. *To je bio mnogo duži i važniji posao* (Андрић, На Дрини џуприја: 174).
41. *Galusov glas je bio mnogo jači i izrazitiji* (Андрић, На Дрини џуприја: 203).
42. *Много невеселији, него Ђурђе и Пешир, Павле се џрипремао за ау-дијенцију код Косијурина, не знајући шња би одговорио, ако га ши-шају, зашио је дошао, шња штражи у Кијеву, ни чему се нагао, кад је џошао* (Црњански, Друга књига сеоба: 494).

Квантификатор *много* делује на придев на тај начин што тражи средњу вредност између стандардне вредности, нпр. за придев *висок*, и вредности коју има ентитет који задовољава значење позитива (*много висок, расшужен, срећан*). Овај квантификатор може да се комбинује са придевима у компаративу (*много виши, млађи, дужи, јачи, бољи, мањи, већи*), чиме се квантификује разлика. Не може се комбиновати са придевима којима одговарају затворене скале: **много ошворена/зашворена враша*, као ни са правим негираним придевима: **много неистинити*, али може са лексикализованим таквим придевима (42). Квантификатор *много* не може да се комбинује са придевом који одговара затвореном полу скале код парова где један члан има вредност јединице, а други нуле, и обрнуто, или са придевом на затвореном полу скале код парова где један члан има вредност јединице, а други тежи нули, али је не досеже, осим када дође до кривљења значења придева затвореног пола: *много сув* (*сув – влажан*) (в. реченице 43 и 44). Могућност да се квантификатор *много* комбинује са придевима *џун, џразан, сув*, којима одговара затворени пол

скале, јасан је знак флексибилности наведених придева. Квантитативне модификације (*мно̀го ѝразан*) показатељ су да особине степена придева могу да се криве и да на српски језик не може доследно да се примени стандардна теорија по којој придеви којима одговара затворена скала не могу да се нађу на нижем степену од минималног степена, или на вишем степену од максималног степена.

43. *Колач је мно̀го сув, ѝребало је сѝавиѝи више ѝрелива.*
 44. *Дала ми је мно̀го ѝразну чашу, мо̀гла је да сѝа више сока.*

3. Квантификатор *нимало*. Синтаксичка и семантичка анализа

Предмет овог дела рада је дефинисање значења придевских фраза које чине негирани квантификатор *нимало* и придев и испитивање дистрибуције придева различите поларности са овим квантификатором.¹¹ У досадашњим истраживањима у српском језику разматрано је остваривање негације негаторима *не* и *ни* (Ковачевић 1998) и уочено да одрична *ни*-лексема, онда када је „подређени члан глаголском прилогу или процесуалном глаголском придјеву не захтијева негацију предиката него само негацију тог синтагматски јој надређеног члана (тј. правило о двострукој негацији односи се само на структуру коју чине глаголски прилог или глаголски придјев са својим субординираним члановима)” (Ковачевић 1998: 20). Квантификатор *нимало* би, дакле, у конструкцијама у српском језику, слично квантификатору *никад*, требало да се јави са негираним процесуалним глаголским придевом или глаголским прилогом, јер има негатор *ни* који по правилу тражи негирани придев, а не и негацију предиката. Ипак, Ковачевић 1998 примећује да у „свакодневной комуникацијској пракси, посебно у публицистичком стилу” долази до изневеравања правила о употреби двоструке негације у синтагмама с процесуалним придевом као надређеним чланом (Ковачевић 1998: 67).

Ни-лексема може да се јави са придевом, а да предикат није негиран (45), ако се подразумева анализа по којој су придеви редуковане односне реченице (46) – уз *ни*-лексеми може се јавити позитивни придев (47), а не негирани, како је приметио Арсенијевић 2005.

45. *Јован је добио нимало наивно ѝиѝање о рекурзији.*
 46. *Јован је добио ѝиѝање о рекурзији, које није нимало наивно.*
 47. *То су биле ничим изазване санкције.*¹²

Наш циљ је да испитамо да ли се уз негирани квантификатор *нимало* могу јавити сви типови придева које проучавамо (позитивни придев, негирани придев, антоним). Може ли се рећи: *нимало нејасне сѝвари, нимало неважне весѝи, нимало невисок човек?* Претражили смо корпус

¹¹ „Ни-лексеми одричу цио опсег појма на који се односе, па се зато називају универзалним негативним квантификаторима” (Ковачевић 1998: 59).

¹² Наведени примери су преузети из рада Арсенијевић 2005.

књижевних дела, а потом приступили и интернет претрази и ексцерпирани реченице са квантификатором *нимало*.

48. *Naprotiv, nimalo tužan, čuvši detinji plač, on zaigra iza svoje krmace, veseo* (Црњански, Сеобе: 171).
49. *Нимало необичан осјећај, познај и сасвим пријродним, једноставним људима, занатлијама, праљама* (Десница, Прољећа Ивана Галеба: 12).
50. *Спољом својим, које се њему чинило као у снажној анђела, она није била нимало задовољна* (Црњански, Сеобе: 35).
51. *На једном месту, свега, црква, осредње величине, нимало лепа, избија на улицу* (Секулић, Кроника паланачког гробља: 183).
52. *Био је прилично неуредан, немаран, нимало амбициозан, и било му је збого сасвим свеједно како шавори* (Десница, Прољећа Ивана Галеба: 38).
53. *Nimalo lak zadatak protiv Jagodine, oni se neće braniti* (<http://sport.blic.rs/Fudbal/Domaci-fudbal/212324/Vukicevic-Nimalo-lak-zadatak-protivJagodine-oni-se-need-braniti>).
54. *Nimalo jednostavna operacija: Izvlačenje Costa Concordije moglo bi izazvati ekološku katastrofu* (<http://www.24sata.info/vijesti/svijet/83686-Nimalo-jednostavna-operacija-Izvlacenje-Costa-Concordije-moglo-izazvati-ekolosku>)
55. „Чикаго прајми усјон младе и наивне Рокси Харџ до славе у Чикаџу током 1920-их година на нимало необичан начин - кроз криминал” ([http://sr.wikipedia.org/sr/%D0%A7%D0%B8%D0%BA%D0%B0%D0%B3%D0%BE_\(%D1%84%D0%B8%D0%BB%D0%BC\)](http://sr.wikipedia.org/sr/%D0%A7%D0%B8%D0%BA%D0%B0%D0%B3%D0%BE_(%D1%84%D0%B8%D0%BB%D0%BC))).
56. *To je nimalo utešna informacija posle izjave Mladana Dinkića* (http://www.alo.rs/vesti/51795/Ni_ruski_kredit_Srbina_ne_spasava).
57. *Roman „Oficirova kći” je nimalo romantična ispovest* (http://www.danas.rs/danasrs/kultura/oficirova_kci_milana_milisica.11.html?news_id=228655).
58. *Ана му се указа лепа, ојорављена од порођаја давно, али, нимало весела, уз њу, поменућу, бабешину* (Црњански, Друга књига сеоба: 592).

На основу примера из корпуса примећујемо да се квантификатор *нимало* може јавити и са позитивним придевом, и са антонимом, и то са функцијом одрицања значења, било позитивног придева (*нимало лепа*), било антонима (*нимало шужан*).¹³ Пронашли смо примере са негираним

13 Ковачевић 1998 бележи конструкције са позитивним придевима и квантификатором *нимало* и објашњава да се у њима врши „одређена ‘негација’ надређеног придева, јер придевска синтагма има вриједност литотизираног антонимског лексичког корелата (уп.: нимало лак = тежак), па би негација квалитативног придева (кад би била творбено могућа) довела до поништавања негације, тј. давала потврдну семантичку вриједност (уп.: нимало не-лак = лак; нимало не-жут = жут, и сл.)” (Ковачевић 1998: 76).

придевом претрагом књижевних дела и интернет претрагом (*необичан*), као и примере са негираним придевом онда када је био негиран и глагол.¹⁴ Препознајемо да је реч о лексикализованим негираним придевима. Онда када се уз негирани квантификатор нађе и лексикализовани негирани придев, негације се поништавају, при чему се добија афирмативно значење (*није нимало необичан: обичан*). Ипак, желели смо да проверимо да ли се овај квантификатор јавља са правим негираним придевима. Опет смо претражили корпус, а онда приступили и интернет претрази. За следеће појмове:

59. а. *нимало невелик*,
 б. *нимало невисок*,
 в. *је нимало невисок/немали, невелик*,
 г. *није нимало невелик/невисок, немали*,

нисмо пронашли резултате, док смо за *нимало немали* пронашли један резултат.¹⁵

Ово би могло бити објашњено ако се подразумева анализа по којој су придеви редуковане односне реченице (Arseniјевић 2005), те би придевска фраза *нимало невисок* (60) могла да се трансформише у: *који није нимало невисок* (61).¹⁶ Квантификатор *нимало* не може стајати са придевима овога типа јер се одриче стандардни опсег. Стандардни опсег је тешко негирати, а уколико би се и негирао, добио би се његов комплемент – *висок*. Употреба ових конструкција (*нимало невисок*) је блокирана, јер исто значење може да се постигне и без двоструке негације.

60. *Српски алпиниста Драган Јаћимовић освојио је нимало (*не)висок врх Јланине Мироч.*
 61. *Српски алпиниста Драган Јаћимовић освојио је врх Јланине Мироч, који није нимало (*не)висок.*

У даљем раду испитујемо значење придевских фраза изграђених од квантификатора *нимало* и придева различите поларности. Квантификатор *нимало* има значење потпуног одрицања. Да бисмо испитали како делује на степен придева, формализовали смо његово значење:

62. $[[\text{нимало}]] = \lambda G \lambda x. \exists d [d \leq \emptyset(S_G) \wedge G(d)(x)],$

14 1. „On je za današnju „Politiku” kazao da „nije nimalo nesrećan” što mu niko ne „pomaže” u vođenju monetarne politike i antiinflacione politike, ali i da je u svestan da bi izazovi bili manji da ima odgovarajuću podršku Ministarstva finansija i ukupne ekonomske politike zemlje” (<http://www.blic.rs/Vesti/Ekonomija/34594/Ako-se-vlada-formira-do-avgusta-u-septembru--budzet/print>).

2. „Film nije nimalo neistinit i samo pokazuje sta se desavalo u bosni tokom rata” (1 <http://www.blic.rs/m/Zabava/Vesti/307574/Bez-gala-premijere-filma-Andzeline-Zoli-u-Beogradu/komentari/4448706/komentar-odgovor>).

15 Интернет претрагом за „нимало немали” један резултат: „...a nasuprot tome nimalo ne mali broj ostalih ali nista manje kvalitetnih” (35-SOinfo.org–Sombor24/7 www.soinfo.org/pretraga/sve_poruke_korisnika/1418/35/).

16 Придеви су „скраћене реченице” и имају значење: „кад је био онакав, зато што је био онакав, који је био онакав” (Stevanović 1986: 252).

што би значило да је аргумент модификованог придева на степену који је мањи од нултог степена позитива, или му је једнак. За придеве *висок*, *ошворен*, важи следећи начин формалног представљања (63, 64):

$$63. \quad [[\text{нимало}]] [[\text{висок}]] = \lambda \text{висок} \lambda x. \exists d [d \leq \emptyset (S_G) \wedge \text{висок}(d)(x)]$$

$$64. \quad [[\text{нимало}]] [[\text{отворен}]] = \lambda \text{отворен} \lambda x. \exists d [d \leq \emptyset (S_G) \wedge \text{отворен}(d)(x)].$$

Значење придевских фраза моделујемо уз помоћ скала. Придевска фраза *нимало висок* има значење коме одговара домен придева *невисок* (в. скалу 4).¹⁷ Придевска фраза *нимало ошворен* има негативно значење и одговара јој домен који обухвата придев *неошворен* (в. скалу 5).

Користимо скале да репрезентујемо како квантификатор *нимало* делује на степен придева *чист*, *прав* (в. скале 6 и 7).¹⁸ И код ових придева, придевској фрази одговара домен негираног придева, дакле, све оне вредности које су мање од нултог степена позитива, или које су му једнаке.¹⁹

4. Закључак

У раду је испитана дистрибуција придева различите поларности са квантификаторима *веома*, *мноџо* и *нимало*. Испитивањем придевских фраза, које чине позитивни/негативни квантификатор и придев различите поларности, приметили смо да дистрибуција придева са квантифи-

17 Домен који обухвата придевска фраза *нимало висок* обележили смо испрекиданом линијом.

18 Узели смо придеве *чист* и *прав* јер су део антонимских парова којима одговара скала која је затворена на једном од крајева. Код придева овога типа, један члан има вредност јединице (нпр. *чист*), док други тежи нули, али је не досеже (*прљав*).

19 Домен који одговара придевској фрази обележен је испрекиданом линијом.

каторима зависи од типа придева, и начина на који квантификатор делује на степен придева, а да значење придевских фраза зависи од усмерења квантификатора и особина степена придева. Утврдили смо да интерпретабилност придевских фраза, дакле, не зависи само од значења придева, него и квантификатора, као и да се квантификатор не може наћи уз придев у компаративу, уколико нема могућност да квантификује усмерену разлику. Приметили смо да се негирани квантификатор *нимало* не може јавити са правим негираним придевима, јер се тиме одриче стандардни опсег, али може са лексикализованим придевима.

На крају, закључујемо да је за испитивање дистрибуције придева са различитим квантификаторима, па и за испитивање значења придевских фраза, неопходно укључити сазнање о особинама степена придева, и у морфосинтаксичку анализу укључити знање о особинама степена придева.

Листа референци

- Arsenijević 2005: B. Arsenijević, *Negative concord in Serbo-Croat Aps*. <<http://www.ledonline.it/snippets/allegati/snippets10001.pdf>>. 20. 12. 2011.
- Bader 2010: M. Bader, *Scales, gradable adjectives and nominalizations in Serbian*. <http://www.google.rs/url?sa=t&rct=j&q=&esrc=s&source=web&cd=1&ved=0CFAQFjAA&url=http%3A%2F%2Fcastl.uit.no%2Findex.php%3Foption%3Dcom_rockdownloads%26view%3Dfile%26task%3Ddownload%26id%3D119%253Amonikaadjectives%26Itemid%3D132&ei=uiwMUPb9E8W-0QW4rt2-Cg&usq=AFQjCNFkZzhS_AkRpUu4jQMPG-rcamBxQw>. 15. 5. 2012.
- Chierchia & McConnell-Ginet 1990: G. Chierchia and S. McConnell-Ginet, *Meaning and Grammar: An Introduction to Semantics*, London: The MIT Press Cambridge.
- Kennedy & McNally 2005: C. Kennedy & L. McNally, *Scale structure, degree modification, and the semantics of gradable predicates*. <http://www.upf.edu/pdi/louise-mcnally/_pdf/publications/kennedymcnally.pdf >. 20. 4. 2012.
- Kennedy & McNally 2005a: C. Kennedy & L. McNally, *The syntax and semantics of multiple degree modification in English*. <<http://csli-publications.stanford.edu/HPSG/6/kennedy-mcnally.pdf> >. 20. 6. 2012.
- Kovačević 1998: M. Kovačević, *Sintaksička negacija u srpskome jeziku*, Niš: Izdavačka jedinica Univerziteta u Nišu.
- Kovačević 1998a: M. Kovačević, *Stilske figure u književnom tekstu*, Beograd: Trebnik.
- Kovačević 2004: M. Kovačević, *Ogledi o sintaksičkoj negaciji*, Srpsko Sarajevo: Zavod za udžbenike i nastavna sredstva.
- Kristal 1999: D. Kristal, *Enciklopedijski rečnik moderne lingvistike*, Beograd: Nolit.
- Stevanović 1986: M. Stevanović, *Savremeni srpskohrvatski jezik* (gramatički sistemi i književnojezička norma), Uvod, fonetika, morfologija, knjiga 1, Beograd: Naučna knjiga.
- Stevanović 1991: M. Stevanović, *Savremeni srpskohrvatski jezik* (gramatički sistemi i književnojezička norma), Sintaksa, knjiga 2, Beograd: Naučna knjiga.

Извори

- Vladan Desnica, *Proljeća Ivana Galeba*. <<http://www.ask.rs/>>. 15. 5. 2012.
Dobrica Ćosić, *Koreni*. <<http://www.ask.rs/>>. 15. 5. 2012.
Ivo Andrić, *Na Drini ćuprija*. <http://www.ziddu.com/download/6206380/Ivo_Andric-Na_Drini_cuprija.pdf.html>. 20. 6. 2012.
Isidora Sekulić, *Kronika palanačkog groblja*. <<http://www.ask.rs/>>. 15. 5. 2012.
Jakov Ignjatović, *Večiti mladoženja*. <<http://www.ask.rs/>>. 15. 5. 2012.
Miloš Crnjanski, *Lirika Itake*. <<http://www.ask.rs/>>. 15. 5. 2012.
Miloš Crnjanski, *Seobe*. <<http://www.ask.rs/>>. 15. 5. 2012.
Miloš Crnjanski, *Druga knjiga seoba*. <<http://www.ask.rs/>>. 15. 5. 2012.
Momo Kapor, *Beleške jedne Ane*. <<http://www.ask.rs/>>. 15. 5. 2012.
Svetolik P. Ranković, *Seoska učiteljica*. <<http://www.ask.rs/>>. 15. 5. 2012.
Stevan Sremac, *Zona Zamfirova*. <<http://www.ask.rs/>>. 15. 5. 2012.
Teodosije, *Žitija*. <<http://www.ask.rs/>>. 15. 5. 2012.

Ivana Z. Mitić

QUANTITATIVE MODIFICATIONS OF ADJECTIVES. POSITIVE AND NEGATIVE QUANTIFIERS

Summary

This paper deals with the compatibility of adjectives of different polarity with quantifiers *veoma* (very), *mного* (much) and *nimalo* (not at all). It has been noted that the quantifier *veoma*, as opposed to the quantifier *mного*, cannot be combined with adjectives in comparative forms (**veoma/mного viši*), as well as that the quantifier *nimalo* cannot be combined with right, negated adjectives (*nimalo nevisok*). Adjectival meanings are examined by applying analytical, comparative and corpus methods, while the segment dimensions, indicated by the adjectives in different degrees, measures and quantitative modifications, are explained by means of the scalar theory (Kennedy and McNally 2005). The aim of this paper is to examine what the distribution of adjectives with quantifiers depends on, as well as to explore what the meaning of adjectival phrases depends on.

Keywords: formal semantics, negation, quantifiers, adjectival antonyms, adjectival phrases

Примљен у марту 2013.
Исправљен 11.02.2014.
Прихваћен 22.02.2014.